

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

РЕАЛІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

REALIZATION OF ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE RESERVE OFFICERS

УДК 355.25:371.132 (477)

Медвідь Ю.І.,
науковий співробітник
науково-організаційного відділу
Національної академії
Національної гвардії України
Бородін Б.Д.,
викладач кафедри підготовки
офіцерів запасу
Національної академії
Національної гвардії України
Самсоненко А.І.,
викладач кафедри підготовки
офіцерів запасу
Національної академії
Національної гвардії України
Мокреєв В.І.,
доцент кафедри підготовки
офіцерів запасу
Національної академії
Національної гвардії України

У статті розглянуто проблемні аспекти реалізації організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності в системі професійної підготовки. Визначено шляхи подальшого розвитку та удосконалення цієї роботи. Запропоновано механізм реалізації організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки. Враховано думки, запити та практичні потреби здобувачів, що відповідають не лише їхнім особистим, а й державним інтересам.

Ключові слова: готовність, організаційно-педагогічні умови, службово-бойова діяльність, офіцери запасу, професійна підготовка.

В статье рассмотрены проблемные аспекты реализации организационно-педагогических условий формирования готовности будущих офицеров запаса к служебно-боевой деятельности в системе профессиональной подготовки. Определены пути дальнейшего развития и усовершенствования этой работы. Предложен механизм реализации организационно-педагогических условий формирования готовности

будущих офицеров запаса к служебно-боевой деятельности в системе профессиональной подготовки. Учтены мысли, запросы и практические потребности соискателей, которые отвечают не только их личным, а и государственным интересам.

Ключевые слова: готовность, организационно-педагогические условия, служебно-боевая деятельность, офицеры запаса, профессиональная подготовка.

The article deals with the problematic aspects of the organizational and pedagogical conditions for the formation of the readiness of future reserve officers for service-combat activities in the system of vocational training. The ways of further development and improvement of this work are determined. The mechanism of realization of organizational-pedagogical conditions for the formation of readiness of future officers for military service in the system of professional training is proposed. Considered the thoughts, inquiries and practical needs of the applicants, which are not only relevant to their personal but also state interests.

Key words: organizational and pedagogical conditions, readiness, military and combat activity, reserve officers, professional training.

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливої актуальності набула проблема якості підготовки майбутніх офіцерів запасу. Події останніх років свідчать про наявність принципових розбіжностей між потребами та традиційним змістом і методами підготовки резерву для військових формувань. Наявні підходи до організації освітнього процесу офіцерів запасу виявились не досить ефективними. У результаті за наявності достатнього за чисельністю резерву у державі відчувається дефіцит кваліфікованих кадрів з числа офіцерів запасу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванню готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності присвячено чимало праць. Їх можна розділи за етапами професійного становлення військовослужбовця [1, с. 316]: на етапі професійного самовизначення щодо проходження військової служби [2–5], на етапі адаптації до службово-бойової та освітньої діяльності [6; 7], на етапі формування та удосконалення необхідних компетентностей для організації службово-бойової діяльності [3; 4; 8; 9].

Проблемою удосконалення професійної підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу займалися і займаються такі учені, як: В.В. Барішніков та О.К. Неймирок, О.О. Безносюк, Є.І. Брижатиї, А.В. Волошенко, А.Й. Дерев'янчук та О.Ф. Супрун, О.В. Жолобов, Я.Б. Зорій та В.П. Чабаненко, В.І. Макеєв, В.М. Петренко та А. Ф. Раскошний, С.М. Морозов, О.В. Сенюк, С.В. Сінкевич, І.М. Скворок, А. І. Яворський та інші; проблемою формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності: А.В. Балендр, О.Д. Богданюк, С.О. Кубіцький, Л.О. Матохнюк, С.А. Мул, М.П. Недбай, І.В. Платонов, Е.М. Сивохоп, А.С. Сіцінський, О.О. Старчук, В.Л. Уліч Психологічну готовність військовослужбовців до службово-бойової діяльності розглядала Н.Є. Пенькова.

Однак вагома частина здобувачів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, не готові займатись службово-бойовою діяльністю у подальшому. Результати пілотного дослідження [8, с. 190] дають підстави зробити висновки, що ефективність дієвості готовності формування та

розвитку залежить від шляхів реалізації та таких організаційно-педагогічних умов:

- збільшення чисельності занять за певними напрямками у структурі плану підготовки офіцерів запасу (психологічної (насамперед, пов'язаної з організацією роботи з підлеглим особовим складом), вогневої та фізичної підготовки);

- збільшення чисельності практичних занять у структурі плану підготовки офіцерів запасу (зокрема, проведення занять на тренажерах військової техніки, на території військової частини);

- залучення до підготовки здобувачів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, учасників АТО.

Мета статті – визначення шляхів реалізації ефективних організаційно-педагогічних умов для формування у майбутніх офіцерів запасу готовності до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. У процесі досягнення мети дослідження слід відповісти на запитання:

1) чому здобувачі вважають, що реалізація такої умови у системі професійної підготовки вплине на їхню готовність до службово-бойової діяльності?

2) як можна забезпечити реалізацію умов, використовуючи ресурси закладу вищої освіти та військової частини?

3) які зміни необхідно внести в навчально-методичне забезпечення освітнього процесу кафедри?

Щоб знайти відповіді, ми ознайомили з результатами пілотного дослідження кафедри військової підготовки закладів вищої освіти і залучили до цього дослідження викладачів розділів «Організація та методика роботи з особовим складом» та «Військово-технічна і військово-спеціальна підготовка» згідно з Інструкцією про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу [10]. Важливість цих розділів визначена сформованими організаційно-педагогічними умовами.

Визначені викладачі-експерти за розділом «Організація та методика роботи з особовим складом» звертають увагу на таке.

Чинна система підготовки офіцерів запасу являє собою суттєво зменшену і скорочену копію системи підготовки офіцерів для військових формувань. Застосування вибіркового підходу до викладання окремих дисциплін і окремих тем з наявного навчально-методичного арсеналу не дає можливості забезпечити цілісність структури і логічну послідовність підготовки офіцерів запасу з урахуванням наявного у здобувачів напряму і рівня освіти, особистої системи цінностей та спрямованості до певного напряму службово-бойової діяльності.

Науково-педагогічний склад кафедр підготовки офіцерів запасу, як і абсолютна більшість здобувачів, позитивно оцінюючи організацію, зміст, методи

і форми підготовки офіцерів запасу в Національній академії Національної гвардії України та інших закладах вищої освіти, звертають увагу на певні проблеми, висловлюють зауваження і вносять конкретні пропозиції щодо вдосконалення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності в системі їхньої професійної підготовки.

По-перше, проблемою є зменшення зацікавленості здобувачів до занять по мірі відпрацювання навчальної програми, що відображається кількісними показниками відвідування занять. Вивчення проблеми свідчить, що серед причин поступового згасання інтересу у третини всіх здобувачів є зміст освітнього процесу:

- складність сприйняття змісту окремих дисциплін;

- втрата актуальності певної інформації;

- надмірна теоретизація навчального матеріалу;

- розбіжності між теорією і відомою їм практикою;

- надання переваги науково-педагогічними працівниками проведення аудиторних занять над практичними.

За відвідуваннями занять низький рейтинг серед здобувачів мають такі блоки змістових модулів, як «Військова топографія», «Військове господарство», «Військові автомобільні перевезення».

По-друге, причиною є морально-психологічна неготовність значної частини здобувачів до системного військово-педагогічного впливу. Надмірний романтизм спливає з наростанням навчального навантаження та здійснення контролю якості знань. При цьому системне морально-психологічне забезпечення за окремими спеціальностями підготовки протягом першого року навчання не здійснюється, а підмінюється адміністративними заходами, спрямованими на забезпечення вчасного фінансування навчання здобувачами. 20% часу, передбаченого на вивчення змістового модулю «Теорія і практика роботи з особовим складом», протягом якого здійснюється морально-психологічний вплив, перерозподілено на користь інших дисциплін.

По-третє, військова підготовка не сприймається здобувачами як самодостатня і цінна діяльність у системі їхньої самореалізації. Очевидною є спрямованість на задоволення первинного інформаційного інтересу і розуміння того, що реальні військові знання, вміння і навички є допоміжними, другорядними і необов'язковими. Відсутність прикладного практичного зиску від витрачених зусиль штовхає здобувачів на його пошук шляхом додаткової підготовки на автомобільних курсах (з метою отримання водійських прав), курсах долікарської допомоги, курсах вивчення іноземних мов, до удосконалення комунікативних здібностей в інших закладах освіти.

По-четверте, змістовий складник освітнього процесу має вади, на які звертають увагу здобувачі.

Так, Воєнна доктрина України, яка розглядається в курсі «Загальної тактики», не є документом тактичного рівня. Цей важливий свідомоутворюючий документ доцільно вивчати в контексті проблем «Теорії і практики роботи з особовим складом».

По-п'яте, причиною, що не стимулює активність, здобувачі вважають організаційні питання, пов'язані з обмеженнями щодо пересування, використання інформаційних джерел, доступу до навчального тренажерного фонду тощо.

Основним змістом підготовки офіцера запасу є формування та розвиток якостей ефективного управлінця. Підготовка здобувачів на комерційних засадах передбачає набір усіх бажаючих з числа тих, хто має на це законне право. Але не всі бажаючі мають здібності до військового управління та командирської діяльності. Важливо вчасно надати здобувачам можливість визначити наявність та рівень якостей і здібностей, що забезпечуватимуть у майбутньому успіх їхньої діяльності. Саме тому актуальним є запровадження професійно-психологічного тестування з метою виявлення у здобувачів лідерських якостей, обов'язкових для командирів. Доцільними з точки зору здобувачів є також практикуми з управління несиловими методами свідомістю та поведінкою військовослужбовців, зокрема під час польових виходів.

Таким чином, оптимізація організаційно-педагогічних умов підготовки офіцерів запасу вимагає врахування думок, запитів та практичних потреб здобувачів, що відповідатиме не лише їхнім особистим, а й державним інтересам.

На підставі результатів опитувань здобувачів можна сформулювати конкретні пропозиції.

1. Здійснити перерозподіл нормативно визначеного обсягу навчального часу, забезпечивши пріоритет дисциплінам бойової підготовки, бойового та морально-психологічного забезпечення; збалансувати витрати навчального часу на дисципліни, що неспроможні надавати знання на перспективу, враховувати бурхливий розвиток науково-технічного і технологічного прогресу, передбачати зміни воєнно-політичної обстановки, оновленої нормативно-правової бази тощо; конкретизувати підготовку, відмовившись від тем, що не мають безпосереднього відношення до діяльності командира підрозділу; оновити навчальний матеріал про організацію та структуру армій партнерів та противника.

2. Зокрема, збільшення обсягу навчального часу потребує блок змістових модулів «Теорія і практики роботи з особовим складом» за рахунок поєднання інформаційної, моральної, психологічної, ідеологічної та організаційної складових частин у процесі бойового та морально-психологічного згуртування особового складу. Доцільним є відпрацювання практичних питань роботи з особовим складом у польових умовах.

3. Тактична підготовка в умовах суцільної комп'ютеризації потребує удосконалення умов для формування тактичного мислення здобувачів із використанням відповідного забезпечення, за допомогою якого можна навчати вести робочу карту командира, складати схему місцевості або картку вогню, відпрацювати інші бойові документи.

4. Розрахунок часу на заняття з вогневої підготовки має передбачати не лише відпрацювання навчальних вправ, а досягнення стабільних позитивних результатів стрільби всіма спроможними здобувачами.

5. Психологічна підготовка під час проведення занять з різних дисциплін вимагає чіткої організації, спрямування та координації дій викладачів із застосуванням відповідних методик, штучно створених ситуацій, тренажерів. Наприклад, позитивний результат дає тренажер з управління транспортним засобом у «бойових умовах».

6. Запровадження занять з фізичної підготовки може стати приводом для адекватної самооцінки та засобом для самовдосконалення фізичного стану здобувачів.

7. З метою підвищення зацікавленості здобувачів та створення умов для задоволення їхніх особистих потреб, а також бажання і готовності фінансувати додаткові освітні послуги, змінити структуру навчальної програми, додавши до неї факультативну частину, до якої включити:

- автомобільні курси з підготовки водіїв категорії С (на держрозрахункових, платних засадах);
- курси долікарської підготовки;
- курси психологічної самодопомоги;
- курси ораторського мистецтва та соціальних комунікацій;
- практикуми для керівників низової ланки управління тощо.

8. Залучити резерви гвардії для зацікавлення офіцерів запасу у дійсній службі, визначенні перспектив служби шляхом можливої військової кар'єри, пояснення завдань, специфіки та престижу служби в НГУ. До участі у цій роботі доцільно долучати (запрошувати) офіцерів Головного управління НГУ під час роботи ДЕК протягом польового виходу до навчального центру НА НГУ та підготовки до складання державних іспитів, а також учасників АТО, ООС, працівників створених територіальних центрів мобілізації.

9. Мобілізувати навчально-методичні та педагогічні ресурси НА НГУ на повноцінну реалізацію завдань щодо підготовки офіцерів запасу з урахуванням тих компетентностей, які пред'являються до них. Зокрема, в сучасних умовах особливого значення набули компетентності, пов'язані з реалізацією розумної і відповідальної ініціативи у поєднанні з усвідомленою старанністю, спроможністю брати на себе відповідальність, мислити

нестандартно відповідно до швидко змінюваної обстановки та форс-мажорних обставин. Майбутні офіцери мають бути готовими до сприйняття альтернативних думок і пропозицій, виявляти толерантність до представників різних соціальних груп, вміти протистояти інформаційно-психологічним впливам противника, викривати його злочинні, агресивні дії і спростовувати брехливу, підривну і провокативну інформацію, протистояти зрадницькій ідеології тощо.

Досягнення позитивних результатів можливе шляхом комплексного підходу, об'єднання зусиль та на прикладі злагодженої і компетентної роботи органів управління, навчання, всіх видів забезпечення закладу вищої освіти.

Особливе місце належить роботі з особовим складом, провідна роль якої зумовлена інноваційними підходами до впливу на свідомість і поведінку військовослужбовців несиловими методами. У такій роботі неприпустимими є примітивізм, легковажність, героїзація неоднозначних осіб і подій, розважальний характер. Науково-педагогічний склад чекає від фахівців по роботі з особовим складом пропозицій щодо сучасних методів згуртування військовослужбовців на засадах толерантності, взаємоповаги, взаємодопомоги, заміни застарілих і неефективних методів та заходів у роботі з людьми на сучасні, активної роботи з викриття та спростування ворожої інформації, демонстрації агресивних дій ворога, їх цинізму і аморальності, а також наступальних інформаційно-пропагандистських заходів, спрямованих на захист України, наших національних інтересів та системи цінностей, цивілізоване вирішення наявних проблем. З цією метою було би доцільним проводити конференції, методичні наради, семінари для пошуку розумної, зваженої і прийнятної для більшості думки з висвітлення важливих військово-політичних і психолого-педагогічних проблем, пошуку оптимальних підходів до вирішення складних педагогічних завдань, визначення ефективних методів впливу на свідомість і поведінку, зокрема, і військовослужбовців зі складним характером, тих, хто дотримується особливої думки. Важливим є формування та розвиток культури взаємин, спілкування, ведення дискусій.

Оновлення й удосконалення потребує навчально-матеріальна база кафедри. Студенти закладів вищої освіти міста Харкова, що здійснюють військову підготовку в НА НГУ, мають можливість порівнювати її і часом не на користь академії. Бракує не лише технічних засобів навчання для забезпечення наочності, а й зразків техніки для вивчення та проведення практичних занять, приладів і засобів для бойового забезпечення, топографічних карт, місць для відпрацювання тактичних дій тощо.

На рівні кафедри підготовки офіцерів запасу варто забезпечити внесення обґрунтованих змін

у навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. З цією метою науково-педагогічний склад кафедри підготовки офіцерів запасу має оновити структурно-логічну схему вивчення навчальної дисципліни «Військова підготовка офіцерів запасу», визначити чітку логіку, правонаступність дисциплін та послідовність викладання навчального матеріалу без дублювання однакових за змістом тем, без неактуальних змістових модулів та із використанням новітніх досягнень у сфері науково-педагогічних знань.

Визначені викладачі-експерти за розділом «Військово-технічна і військово-спеціальна підготовка» звертають увагу на таке.

З останні роки вітчизняні підприємства з виготовлення автобронетехніки (АБТ) для НГУ та ЗСУ поряд з удосконаленням вітчизняних вузлів, агрегатів, механізмів та систем машин широко використовують комплектуючі, які мають елементи автоматизації та системи з комп'ютерним забезпеченням іноземних виробників, що різко вплинуло на складність і різноманітність складників АБТ ЗСУ.

Тому вивчення техніки на базі однієї або кількох зразків, таких як БТР-70, БТР-80 та ГАЗ-66, не може забезпечити фаховість випускнику щодо безпроблемного опанування сучасної, одночасно різноманітної АБТ, що є на озброєнні в механізованих підрозділах НГУ та ЗСУ.

Натепер до складу базової техніки, що вивчається на військовій кафедрі підготовки офіцерів запасу НАНГУ, в навчальні програми включені:

- БТР-3Е1 з двигуном "Deutz AG" (ФРН) і трансмісією "Allison Transmission" (США);
- БТР-4Е1 з вітчизняним двигуном ЗТД-3А або Deutz BF6M1015CP (ФРН);
- КраЗ «Спартан», що на базі автомашини Ford F550;
- сімейство автомобілів КраЗ 6322 та КраЗ 5233, які є базовими для спеціалізованих і перспективних бронеавтомобілів КраЗ «Феона», КраЗ «Шрек» та інші.

Крім машин, що є базовими для вивчення, майбутнього офіцера необхідно ознайомити з особливостями будови та технічними характеристиками іншої техніки, що є на озброєнні в ЗСУ, а це: БА «Дозор-Б»; БА «Козак-2»; СБА «Варта», танки «Булат» і «Оплот», бойові машини піхоти БМП-1УМД та модернізований під БМП тягач МТ-ЛБ.

На сучасних машинах передбачено встановлення різноманітного озброєння, а це бойові модулі: БМ «Парус», БМ «Шквал», БМ «Штурм-М», БМ «Тайпан», БМ «Спис», БМ «Стілет», що оснащені комп'ютерною системою управління.

Крім того, сучасні машини укомплектовані GPS-навігаторами, тепловізорами, приладами нічного бачення із сучасними електронно-оптич-

ними перетворювачами третього покоління, оптико-електронною системою спостереження, прицілювання та управління вогнем (СУВ) та ін.

Щоб підготувати офіцера запасу (командира механізованого підрозділу) до рівня фахової придатності експлуатувати сучасну АБТ (що є на озброєнні в ЗСУ), за короткий час, відведений навчальною програмою, необхідно зосередитись на впровадженні новітніх принципах дій і процесах, на яких ґрунтується робота сучасних систем, механізмів чи агрегатів, що забезпечують роботу машини, а потім на цій підставі роз'яснити їхню будову та особливості конструкцій інших зразків.

Для забезпечення формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки (за умов перебування країни в стані війни та переозброєння) виникла гостра потреба в удосконаленні навчально-методичної та матеріально-технічної бази, зокрема:

- розроблення та переопрацювання навчально-методичних матеріалів з дисциплін кафедри відповідно до змін змісту навчання, підготовка та видання навчальних посібників;

- активне впровадження аудіовізуальних засобів навчання (мультимедіа, анімації, діафільми) з голосовим супроводженням викладача, знаючи, що студент (за даними ЮНЕСКО) на слух запам'ятовує приблизно 15% інформації, зором – 25%, одночасно зором і слухом – 65% [11, с. 180]. При цьому значно збільшується швидкість сприйняття інформації, що впливає на міцність знань;

- придбання макетів комплектів агрегатів, механізмів і вузлів, відповідних прийнятих на озброєння техніці;

- використання динамічних тренажерів, що передбачає закріплення теоретичних знань і відпрацювання навичок;

- збільшення практичних занять на техніці, що впливає на зацікавленість в її опануванні.

Отже, окрім впровадження аудіовізуальних засобів навчання, професійна компетентність майбутніх офіцерів значною мірою поліпшилась з введенням у навчальний процес динамічного тренажера БТР-4, який призначений для навчання і бойової підготовки екіпажу БТР, з метою придбання навичок управління бойовою машиною, роботи з озброєнням і устаткуванням БТР-4 в умовах, максимально наближених до реальних.

Тренажер забезпечує відпрацювання таких типів завдань:

- вивчення устаткування відділення управління, розміщення пристроїв і органів керування машиною;

- відпрацювання операцій з користування органами керування рухом;

- відпрацювання операцій з підготовки до пуску і пуск двигунів у різних умовах;

- відпрацювання прийомів руху з місця, перемикання передач, поворотів, усіх видів гальмування;

- відпрацювання техніки подолання природних і штучних перешкод під час руху;

- підготовка системи управління вогнем до роботи;

- розвідка, виявлення, розпізнавання цілей у денних і нічних умовах за будь-якої погоди;

- виконання установок для стрільби, стрільби і оцінка результатів стрільби усіма видами озброєння і типами боєприпасів у денних та нічних умовах в основному режимі;

- забезпечення зв'язку між членами екіпажу й інструктором.

Поряд з професійною компетентністю здійснюється формування психологічних особливостей військово-технічної підготовки офіцерів запасу до виконання завдань в екстремальних умовах, а це:

- висока впевненість у своїй професійності щодо утримання озброєння і техніки в боєздатному стані;

- наявність досвіду запобігання виникненню несправностей та навичок їх виявлення й усунення;

- глибока впевненість у своїй фаховості та практичних навичках щодо ефективного використання бойових та технічних можливостей озброєння і техніки;

- психологічна готовність офіцерів запасу до негайного застосування озброєння та техніки за призначенням.

Наступним питанням, над яким необхідно працювати, є перехід від тренажерів до комплексних практичних занять студентів на штатній техніці під керівництвом екіпажів (що виконують роль інструкторів), а це:

- інструктор практичного водіння бойових машин (механіка-водія);

- інструктор вогневого комплексу (оператор бойового модуля).

- До чинників, що визначають необхідність підвищення якості проведення заняття зі студентами з вогневої підготовки, слід віднести:

- слабка присутність студентів на заняттях;

- недостатнє знання матеріальної частини озброєння;

- слабкі практичні навички в підготовці озброєння до стрільби та обслуговування після стрільби;

- недостатній рівень підготовленості студентів у стрільбі зі штатної зброї;

- мала кількість боєприпасів, які виділяються на підготовку майбутніх офіцерів запасу;

- слабкий облік індивідуальних особливостей формування навичок стрільби у студентів;

- недостатньо ефективного використання індивідуального підходу до навчання студентів у процесі вогневої підготовки.

Для якісної підготовки офіцерів запасу насамперед необхідно здобувачів освіти зацікавити, зробити процес навчання цікавим з усіх дисциплін, створити такі умови, щоб кожен здобувач був присутній на заняттях.

Варто збільшити чисельність занять у структурі плану підготовки офіцерів запасу з модуля «Стрілецька зброя та вогнева підготовка». Виділений час під керівництвом викладача не дає змогу розглянути всі зразки озброєння, які перебувають на озброєнні підрозділів Збройних сил України та Національної гвардії України.

Збільшення чисельності годин дасть можливість збільшити кількість практичних занять з модуля та виділити час для роботи на трена-

жерах БТР-80, БТР-4, ПТРК, ПЗРК. На цей час заняття на тренажерах відсутні.

Слід збільшити кількість боєприпасів для забезпечення виконання програми навчання (три роки не виділяються боєприпаси для стрільби з озброєння БТР, кулемета ПМК, проведення занять з перевірки бою та приведення до нормального бою озброєння).

З метою вироблення комплексних навичок 1–2 заняття з вогневої підготовки треба проводити комплексно з інженерною та тактичною підготовкою.

У вищих військових навчальних закладах з метою забезпечення індивідуального підходу до навчання здобувачів до проведення занять з вог-

Рис. 1. Механізм реалізації організаційних-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки

невої підготовки залучати курсантів у розрізі опанування ними дисципліни «Методична підготовка».

На підставі зазначених та інших пропозицій викладачів-експертів пропонуємо механізм реалізації організаційних-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки (рис. 1), який є циклічним.

Прийняття рішень щодо внесення змін до навчально-методичного забезпечення. Виходячи із визначених організаційно-педагогічних умов, необхідно внести зміни до навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх офіцерів запасу, використовуючи можливості, закладені в Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу [10], а саме здійснення перерозподілу навчального часу між розділами підготовки: на розділ «Організація та методика роботи з особовим складом» відвести 5 кредитів ЄКТС, на розділ «Військово-технічна і військово-спеціальна підготовка» – 11 кредитів ЄКТС. Внести відповідні зміни до навчального плану.

Прийняття рішень щодо розвитку навчально-матеріальної бази залежить від можливостей використання ресурсів закладу вищої освіти та військової частини, а також виділення коштів з доходів від здійснення освітньої діяльності за програмою підготовки офіцерів запасу на розвиток навчально-матеріальної бази.

У нашому разі пріоритетами розвитку навчально-матеріальної бази є:

1. Придбання мультимедійної техніки.
2. Придбання макетів комплектів агрегатів, механізмів і вузлів, відповідних прийнятій на озброєння техніці.
3. Збільшення обсягу придбання боєприпасів для занять з вогневої підготовки.

Використання ресурсів закладу вищої освіти та військової частини (за відсутності достатніх умов розвитку навчально-матеріальної бази відповідно до визначених пріоритетів). Особливо цивільним закладам вищої освіти важливо налагодити взаємини (підписати договори про співпрацю) з військовими частинами, які знаходяться неподалік, знати їх навчально-матеріальну базу та можливості їх використання. Знати заходи військових частин, які можуть бути професійно орієнтованими для здобувачів, допоможуть їм професійно визначитись щодо проходження військової служби.

Якщо заклад вищої освіти є військовим, то важливо знати навчально-матеріальну базу, яка використовується у процесі підготовки здобувачів за іншими програмами, можливості їх використання у процесі використання за програмою підготовки офіцерів запасу. Наприклад, до них можна віднести динамічний тренажер БТР-80, БТР-4, ПТРК, ПЗРК.

Внесення змін до комплексів методичного забезпечення за блоками змістових модулів здійснюється відповідно до проведених заходів.

Висновки. Таким чином, розглянуто проблемні аспекти реалізації організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності в системі професійної підготовки, шляхи подальшого розвитку та удосконалення цієї роботи. Практична орієнтація на особистісні потреби стимулюватиме відповідальність і зацікавленість здобувачів у результатах навчання, що повною мірою відповідатиме потребам держави у підготовці якісного військового резерву для військових формувань України.

За результатами проведеного дослідження запропоновано механізм реалізації організаційних педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності у системі професійної підготовки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Медвідь М.М. Методологія формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності: дис. ... д-ра економ. наук. Харків, 2015. 577 с.
2. Дем'янишин В.М., Медвідь Ю.І. Професійне самовизначення громадянина України щодо проходження військової служби за контрактом як науково-педагогічна проблема. *Актуальні питання освіти і науки: V міжнар. наук.-практ. конф.*, 10–11 листопада 2017 р. Харків: ХОГОКЗ, 2017. С. 322–330.
3. Медвідь М.М., Бабічев А.В., Дем'янишин В.М., Медвідь Ю.І., Бухун А.Г. Попереду змін у військових системах вищої освіти та професійної орієнтації. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки*. 2016. Вип. № 14. С. 76–87.
4. Медвідь М.М., Дем'янишин В.Н., Яковенко Е.С., Павлов Я.В. Формирование у граждан готовности к военной службе и к выполнению служебно-боевых задач в условиях глобализации. *ძალადანაზოგადოება (ისტორია, теорія, практика)* (Влада і суспільство (історія, теорія, практика). 2014. № 2 (30). С. 48–60.
5. Medvid, M.M., Strilets L.K. Theoretical foundations of vocational orientation of young learners to the contract-based military service within the military patriotic education system. *European vector of contemporary psychology, pedagogy and social sciences*. Baltija Publishing. 2018. № 2, p. 220–237.
6. Сергієнко Т.М., Медвідь М.М., Черкашин О.Д. Теоретичні основи соціально-педагогічної профілактики дезадаптації курсантів молодших курсів вищих військових навчальних закладів. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2018. Вип. LXXXI. № 2(81). С. 214–219.
7. Сергиенко Т.Н. Модель социально-педагогической профилактики дезадаптации курсантов младших курсов высших военных учебных заведений и анализ результатов эксперимента по ее внедрению / Т.Н. Сергиенко, М.М. Медвидь, В.В. Рютин. *Wschonioeuropejskie Czasopismo Naukowe* (Східно-європейський науковий журнал). 2018. № 3 (31), 5. С. 29–39.

8. Медвідь Ю.І., Водчиць О.Г., Медвідь М.М. Результати дослідження стану готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018. Вип. № 1 (36). С. 184–192.

9. Bielai S.V., Medvid M.M., Parkhomenko O.O. Theoretical, Methodological and Practical Bases for Creating Job Description of Crisis Assessment Experts in Terms of State

Security of Ukraine. *Наука і освіта*. 2017. № 7. С. 44–49.

10. Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: наказ Міністерства оборони України, МОН України від 14.12.2015 № 719/1289. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page>.

11. Кукушин В.С. Дидактика (теорія навчання): учеб. пособие. М.: ИКЦ «Март», Р-н/Д: ИЦ «Март», 2003. 368 с.